

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 28 april 2011

Ö 4634-09

KLAGANDE

Konkursboet för G.D.S. Bil i Stockholm AB i likvidation, 556236-5014

Ställföreträdare: Advokat PR

MOTPART

International Motors (Nordic) AB, 556418-8117

Box 15003

250 15 Helsingborg

Ombud: Jur.kand. LA

SAKEN

Edition

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2009-09-11 i mål Ö 2293-08

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut avslår Högsta domstolen International Motors (Nordic) AB:s yrkande om att konkursboet för G.D.S. Bil i Stockholm AB i likvidation ska föreläggas att förete det revisorsutlåtande som konkursförvaltaren inhämtat i sin konkursutredning.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Konkursboet för G.D.S. Bil i Stockholm AB i likvidation har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens beslut avslår International Motors (Nordic) AB:s yrkande om edition.

International Motors (Nordic) AB har bestritt ändring.

Tillsynsmyndigheten i konkurser (TSM) och Rekonstruktör- & konkursförvaltarkollegiet (REKON) i Sverige har avgett yttranden i målet.

SKÄL

1. Konkursboet för G.D.S. Bil i Stockholm AB i likvidation har med stöd av 4 kap. 5 § konkurslagen väckt återvinningstalan mot International Motors (Nordic) AB. International Motors har med anledning av det yrkat att konkursboet ska förpliktas att förete ett utlåtande, som har upprättats av en auktoriserad revisor på uppdrag av konkursförvaltaren och bl.a. har legat till grund för förvaltarberättelsen i konkursen.
2. Enligt 38 kap. 2 § rättegångsbalken är den som innehar en skriftlig handling som kan antas ha betydelse som bevis skyldig att förete handlingen. International Motors har gjort gällande att revisorsutlåtandet kan antas ha

betydelse som bevis för frågan om när konkursgäldenären kom på obestånd. Konkursboet har invänt att det rör sig om ett sakkunnigutlåtande som inte omfattas av editionsplikt.

3. En sakkunnig är ett bevismedel liksom bl.a. ett vittne och ett skriftligt bevis. Ett utlåtande (muntligt eller skriftligt) av en sakkunnig innehåller på fackkunskap grundade omdömen om vissa sakförhållanden. Inte sällan är dessa sakförhållanden baserade på den sakkunniges egna observationer.

4. Om en sakkunnigs observation av ett visst faktiskt förhållande förs in i målet kan observationen ha bevisbetydelse. Det gör emellertid inte den sakkunnige till ett vittne eller hans skriftliga utlåtande om observationen till ett skriftligt bevis. Till skillnad från vad som gäller för ett vittne har en sakkunnigs observationer sin grund i ett uppdrag och är den information han kan tillhandahålla till sin natur utbytbar. Kunskap om ifrågavarande sakförhållanden skulle således i princip lika gärna ha kunnat erhållas genom att ett identiskt uppdrag lämnades till någon annan med motsvarande fackkunskap. Det är också att notera att i fråga om ett skriftligt sakkunnigutlåtande är skriftformen endast ett medium för de upplysningar som den sakkunnig kan ge; det egentliga bevismedlet är den sakkunnige.

5. Vad som nu sagts om skillnaderna mellan en sakkunnig och ett vittne respektive ett sakkunnigutlåtande och ett skriftligt bevis ger inte alltid någon klar ledning. Vidare kan blandfall föranleda bedömningssvårigheter. Vad som gäller i sådana situationer bör i första rummet styras av syftet med den reglering som är aktuell. Det syftet kan också motivera avsteg från de utgångspunkter som angetts i det föregående. Av det följer att det i viss mån kan bero på tillämpningssituationen om någon är att anse som en sakkunnig eller ett vittne respektive om en handling är att anse som ett sakkunnigutlåtande eller ett skriftligt bevis.

6. Bestämmelsen om editionsplikt i 38 kap. 2 § rättegångsbalken syftar till att den som är i behov av en skriftlig handling såsom bevis ska få tillgång till handlingen. Ytterst handlar det om att säkerställa att den enskilde ska kunna komma till sin rätt genom att ett befogat bevisintresse grundar editionsplikt.

7. Om den sakkunniges observation på grund av särskilda förhållanden är eller blir unik i mening av att observationens bevisbetydelse inte kan uppnås på något annat sätt – t.ex. har granskad bokföring förkommit – får det betydelse för den bevissökandes bevisintresse (jfr NJA 1963 s. 72). Då blir den sakkunnige med avseende på vad han vet vittnespliktig. Och ett skriftligt utlåtande om observationen blir på motsvarande sätt i regel att anse som ett skriftligt bevis i den mening som avses i 38 kap. 2 § rättegångsbalken.

8. Huruvida den sakkunnige engagerats för just den tvist där hans utsaga eller skriftliga utlåtande åberopas bör i princip sakna betydelse för frågorna om vittnes- och editionsplikt. Den bevissökandes befogade bevisintresse kan tillgodoses även om dessa plikter begränsas till de fall när den gjorda observationen inte är reproducerbar. Med sådana begränsningar beaktas vidare den sakkunniges intresse av att inte mot sin vilja bli indragen i en annan tvist – såsom vittne eller genom att hans utlåtande åberopas som skriftligt bevis – om han åtar sig ett sakkunniguppdrag.

9. Ett utlåtande av det slag som är aktuellt i målet innehåller i allmänhet en redogörelse för och en bedömning av vad som beträffande sådana förhållanden som avses i 7 kap. 15 § konkurslagen framkommit vid en genomgång av konkursgäldenärens räkenskapsinformation. Vad som skulle kunna föranleda att ett sådant utlåtande i den situation som är aktuell i målet var att betrakta som ett skriftligt bevis, i den mening som avses i 38 kap. 2 § rättegångsbalken, är

att de observationer om faktiska förhållanden som kan finnas noterade i utlåtandet inte låter sig göras på nytt.

10. International Motors har emellertid inte anfört någon omständighet varav skulle följa att de sakförhållanden för vilka kan ha redogjorts i revisorsutlåtandet kan bevisas genom endast detta. Bolaget har således inte gjort gällande att det saknar möjlighet att på något annat sätt, t.ex. genom en granskning av en annan revisor, föra bevisning om konkursgäldenärens ekonomiska förhållanden av betydelse för obeståndsbedömningen. Det finns här anledning att framhålla att den räkenskapsinformation som kan vara av relevans för den bedömningen typiskt sett utgör sådan skriftlig bevisning som kan bli föremål för edition, om den inte är eller av konkursförvaltaren hålls tillgänglig.

11. Vad International Motors anfört om sin ställning som borgenär i konkursen saknar betydelse för editionsfrågan.

12. Av det anförda följer att International Motors inte har rätt till edition enligt 38 kap. 2 § rättegångsbalken av revisorsutlåtandet. Med ändring av hovrättens beslut ska bolagets yrkande därför avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Dag Victor, Stefan Lindskog (referent),
Lena Moore, Göran Lambertz och Ingemar Persson
Föredragande justitiesekreterare: Kerstin Norman